

Razvoj čitanja

Ljilja Runje, stručna suradnica psihologinja

Aktiv učitelja razredne nastave

OŠ „I. G. Kovačić” Đakovo

Čitanje kao vještina

Čitanje je složena kognitivna aktivnost koja podrazumijeva pretvaranje vidnih simbola u zvučne tj. pretvaranje slova (grafemi) u glasove (fonemi) te spajanje glasova u riječi koje su dio nekog teksta.

Čitatelj razumije pročitani tekst zahvaljujući jezičnim sposobnostima te prethodnim znanjima i iskustvima.

Vještina čitanja

- Učitelji se susreću s različitim predznanjima i različitom razinom razvijenosti predvještina čitanja
- Važno je poticati jezične sposobnosti i predvještine čitanja i pisanja
- Početno ovladavanje čitanjem i pisanjem ovisi o mnogim čimbenicima: spremnosti učenika, odabirom početnice i metodama podučavanja čitanja

Programi za poticanje ranog čitanja

- Sustavna poduka čitanja se proteže kroz dva razreda.
- Primjenjivati jednostavne tekstove s malim brojem nepoznatih riječi i jednostavnom sintaksom.
- Čitanje jednostavnih i zanimljivih književnih formi su preduvjet za čitanje složenijih tekstova.
- Usklađivanje izbora lektire s vještinom čitanja i jezičnim sposobnostima tipičnim za pojedini razred.
- Preteška i nerazumljiva književna djela djeluju nepoticažno i ne pobuđuju želju i volju za čitanjem.

Poteškoće na početku 3. razreda

- Svrha čitanja je čitanje zbog učenja (tekst razumjeti i iz njega učiti).
- Djeca koja imaju teškoće čitanja često ne mogu napraviti ovaj korak i postaju prepoznata kao djeca s teškoćama čitanja ili poremećajem čitanja.
- Spori čitatelji koji nisu u potpunosti ovladali tehnikom čitanja pokušavaju izbjeći složenije tekstove, a i izbjegavati čitanje općenito.
- Dijagnosticiranje teškoća čitanja (disleksije) se postavlja u dobi kada bi trebalo biti automatizirano, u 3. razredu

Logopedi kažu

- Važnost provođenja programa za poticanje predvještine čitanja
- Preveliki zahtjevi bez dovoljnog uvježbavanja vještine koje bi omogućile uspješne prijelaze

Najviše je djece u logopedskom tretmanu zbog poteškoća čitanja.

Razvoj čitanja

- 1. Logografska faza-prepoznavanje čitavih riječi kao simbola, slika
- 2. Alfabetaska faza-razumijevanje veze glas - slovo i razvoj dekodiranja (fonološka svjesnost)
- 3. Ortografska faza - razvoj tečnog čitanja

Vještina čitanja

1. Čitanje je složeni proces obrade podataka u kojemu istodobno sudjeluju procesi jednostavne obrade (**tehnika čitanja**) i viši procesi obrade (**razumijevanje pročitano**).

2. Čitanje se ostvaruje korištenjem vida i sluha. Istodobno se odvijaju procesi obrade slušnih i vidnih reprezentacija materijala koji se čita.

3. Kritična faza u procesu čitanja jest pretvaranje slova u glasove (tehnika čitanja). Zbog toga je u učenju čitanja bitno učenje korespondencije između slova i glasova i pravila njihove zamjene (**abecedno načelo**).

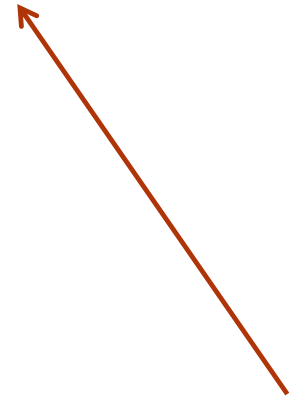
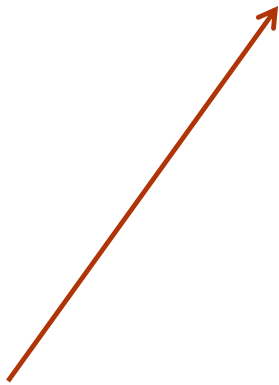
4. Da bi čitač mogao primijeniti abecedno načelo, nužno je da može uočiti od kojih se glasova (fonema) sastoji riječ. To znači da može provesti **glasovnu raščlambu riječi**, tj „u glavi“ čuti glasove u slijedu kojim su poredani u riječi – **glasovna sinteza**.

5. Tijekom vježbanja tehnike čitanja - prepoznavanja i pretvaranja slova (grafema) u glasove (foneme) te povezivanja glasova u riječi - neprestano se odvijaju **proces i razumijevanja značenja riječi, rečenice i cjeline teksta**. Strpljivom vježbom, postupno, tehnika čitanja potpuno se **automatizira** tj. dobar čitač više ne mora riječ čitati slovo po slovo, nego je prepoznaje kao cjelinu (**ortografska predodžba**)

Neurološke osnove čitanja

- Aktivnost čitanja obuhvaća mrežu jezičnog područja lijeve moždane polutke
- Vizualni (desni korteks) odgovoran je za tečno čitanje (spremanje slike glas - slovo i cijele riječi)
- Djeca koja imaju teškoća u čitanju, često imaju i motoričkih teškoća (održavanje ravnoteže i fina motorika)

Tečno čitanje-glatka koordinacija
prepoznavanja riječi i razumijevanja
teksta

**PREPOZNAVANJE
RIJEČI**
Fonemska svjesnost
Dekodiranje
Automatsko
prepoznavanje cijele
riječi

**RAZUMIJEVANJE
GOVORA**
Rječnik
Poznavanje jezične
strukture

**RAZUMIJEVANJE
GOVORA**
Poznavanje
pojмова
Verbalno
rezoniranje

Neraskidiva povezanost jezika i čitanja

Fonološka svjesnost je jedan od najvažnijih predskazatelja čitanja.

Matejev učinak – djeca koja imaju bolje razvijenu fonološku svjesnost lakše će i brže usvojiti čitanje, a samim čitanjem njihova će fonološka obrada postati još boljom.

Dobri čitatelji postaju još bolji, a loši postaju još lošiji ili razvijaju poremećaj čitanja.

Fonološko radno pamćenje

- Radno pamćenje je sustav koji omogućava privremeno zadržavanje i baratanje informacijama.
- Radno pamćenje je ograničenog kapaciteta (7 brojeva ili 7 riječi).
- Radno pamćenje je i prizivanje već pohranjenih informacija u dugoročnom pamćenju.

Mjeri se zapamćivanjem brojeva unaprijed ili unatrag, ponavljanjem riječi abecednim redom, po veličini, boji i dr.

Rječnik

- Mentalni leksikon u kojemu se nalaze sve riječi koje aktivno ili pasivno poznajemo, složen je po mnogim ključevima.
- S poremećajem čitanja često se javljaju teškoće u prizivanju i pohranjivanju riječi, stoga je povećanje rječničkog znanja i stalno prestrukturiranje mentalnog leksikona vrlo važno.

Razumijevanje pročitano

- Moguće je samo ako je prepoznavanje riječi automatizirano.
- Ako prizivanje zvučne riječi i značenja iz mentalnog leksikona nije potpuno automatski proces, tada pažnja čitatelja nije usmjerena na razumijevanje.
- Vježbe za proširenje radnog pamćenja: zapamtiti određeni broj riječi, igrati se jezikom, pseudoriječi

Djeca koja slabije razumiju pročitano

- Teže prepoznaju značenje riječi
- Imaju nedostatno radno pamćenje
- Imaju teškoća u kratkoročnom pamćenju
- Prisutna intelektualna ograničenja - usporedba i zaključivanje

Kako povećati razumijevanje teksta

- Donošenje pretpostavki o tekstu prije čitanja
- Postavljanje pitanja
- Stvaranje mentalnih slika tijekom čitanja
- Sažimanje dijela pročitane teksta
- Određivanje glavnih i sporednih likova
- Uočavanje vremenske i uzročno - posljedične strukture teksta
- Razlučivanje bitnih od nebitnih informacija
- Umne mape

Strategije čitanja kao strategije učenja

Motivacija za čitanje

1. Postizanje čitačke vještine

2. Postizanje navike čitanja

Savladavanje tehnike kodiranja i dekodiranja uz igru i humor.

- Omogućavanje brzog osamostaljivanja u primjeni tehnike čitanja (uz jednostavne tekstove).
- Slika o sebi kao uspješnog čitača.
- Nuđenje materijala u kojima će tražiti značenje.
- Učitelj čita tekst u nastavcima.
- Zajedničko čitanje.

- Svakodnevno uključivanje aktivnosti čitanja u nastavni dan.
- Čitanje tekstova prema vlastitim interesima.
- Uključivanje roditelja u zajedničku aktivnost čitanja.
- Projekti u cilju povećanja motivacije za čitanje.

HVALA NA POZORNOSTI!

LITERATURA

- Čudina-Obradović, M. Psihologija čitanja od motivacije do razumijevanja. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga: Učiteljski fakultet Sveučilišta, 2014.
- Kelić, M. Ovladavanje čitanjem. Zagreb: Naklada Slap, 2015.